

ความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์ สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ Needs Assessment for Supervisors of Pre-service Teachers' Professional Experiences in The Three Southern Border Provinces

เวฮาซัน แวะหะมะ*, ขวาลิต เกิดทิพย์, และ เอกรินทร์ สังข์ทอง
Weahason Weahama*, Chawalit Kerdtip, and Ekkarin Sungtong

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
Department of Educational Administration, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus

*ติดต่อผู้เขียน weahason.w@gmail.com

ส่งบทความ 29 กันยายน 2558 | ตอบรับ 28 ธันวาคม 2558 | เผยแพร่ 11 พฤศจิกายน 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงผสมผสานเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการขาดการนิเทศของอาจารย์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ 2) วิเคราะห์สาเหตุการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ 3) จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ 4) แนวทางการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ นักศึกษาปฏิบัติการสอน เจ้าหน้าที่งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นและเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเครือข่ายใจความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการขาดการนิเทศของอาจารย์ ประกอบด้วย ปัญหาภาระงานและปัญหาจากบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ 2) วิเคราะห์สาเหตุการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย อัตรากำลังของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยและความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย บทบาทในการนิเทศการสอน บทบาทการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา บทบาทผู้ประสานงานและสร้างความร่วมมือ และบทบาทในการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตามลำดับ และ 4) แนวทางการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ พบว่า ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การนิเทศ, อาจารย์นิเทศก์, บริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

Abstract

This mixed methods research study the following 1) problems of lacking supervision for pre-service teachers' professional experiences of supervisors in the three southern border provinces 2) analysis of lacking supervision for pre-service teachers' professional experiences of supervisors in the three southern border provinces 3) priority of needs assessment supervision for pre-service teachers' professional experiences of supervisors in the three southern border provinces 4) guidelines of supervision for pre-service teachers' professional experiences of supervisors in the three southern border provinces. The samples were supervisors, school administrator, student teachers, mentor teacher and professional experience administration Committee. The research instruments were questionnaire and semi-structured interview. Data were analyzed by using and thematic network analysis. The results were summarized as follows: 1) problems of lacking supervision including supervisors' workload and the unrest situation of three southern border provinces 2) analysis of lacking supervision including manpower of supervisors and significant impacts on their safety 3) priority of needs assessment of supervision including the roles of instructional supervision, the roles of the advisor, the roles in creating collaboration with school and university and the roles in teaching evaluation 4) This study suggested that in order to maximize supervision during unrest situation. it is critical that supervisors use Information Technology

Keywords: needs assessment, supervision, supervisor, Three Southern Border Provinces of Thailand

บทนำ

ครู ที่กฎกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุม ต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ ผู้ไม่ได้รับอนุญาตหรือสถานศึกษาที่รับผู้ไม่ได้รับอนุญาตเข้าประกอบวิชาชีพควบคุมในสถานศึกษา จะมีความผิดตามกฎหมาย (สำนักมาตรฐานวิชาชีพครูสภา, 2546) ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 กำหนดให้ครูมีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน หนึ่งในนั้นเป็นมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ กล่าวคือ จะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ จึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้ (สำนักมาตรฐานวิชาชีพครูสภา, 2546) ดังนั้น การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการผลิตครูซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้นำความรู้ทางทฤษฎีไปปฏิบัติจริง และได้พัฒนาทักษะการสอนของตน ตลอดจนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อนหน้าที่จะต้องปฏิบัติ (Erdman, 1983; Beck & Kosnik, 2002) เป็นการเสริมสร้างคุณภาพให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สำเร็จการศึกษามีสมรรถภาพอย่างน้อย 3 ประการ (กรมการฝึกหัดครู, 2531) คือ 1) สมรรถภาพทางด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาในวิชาชีพและรู้อื่นๆ 2) สมรรถภาพทางด้านเทคนิควิธี ได้แก่ งานสอน งานธุรการ งานแนะแนว งานกิจการนักเรียน งานพัฒนาตน งานพัฒนาสังคม และ 3) สมรรถภาพทางด้านคุณลักษณะ การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการเสริมสร้างคุณภาพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีแนวคิดที่มีการร่วมมือกันให้คำแนะนำ ให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาของผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ ให้กับนักศึกษาที่ออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานการณ์จริง เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพแก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้ดี เกิดทักษะ เกิดความมั่นใจที่จะนำไปสู่ความศรัทธาในอาชีพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ทั้งนี้บุคคลสำคัญที่มีบทบาทสำคัญในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคือ อาจารย์นิเทศก์ บทบาทของอาจารย์นิเทศก์ โดยคณะศึกษาศาสตร์ (2552) ได้กำหนดบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ ดังนี้ 1) นิเทศการสอน 2) สาธิตการสอน 3) สังเกตการณ์การสอนในชั้นเรียน 4) นิเทศแผนจัดการเรียนรู้ 5) ให้คำปรึกษา แนะนำ 6) พบนักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเพื่อรับทราบปัญหา การทำการวิจัยในชั้นเรียน แฟ้มสะสมงาน 7) ประเมินผลการทำวิจัยในชั้นเรียน การปฏิบัติการสอน แฟ้มสะสมงาน 8) ประเมินร่วมกับครูพี่เลี้ยง 9) บันทึกผลการประเมิน 10) ปรึกษาหารือกับครูพี่เลี้ยง ผู้บริหาร

11) สร้างปัญหาหรือข้อเสนอแนะให้แก่ คณะกรรมการดำเนินงาน 12) เข้าร่วมปฐมนิเทศ การสัมมนาระหว่าง หลังปฏิบัติการสอน อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ มักจะมีเงื่อนไขโดยเฉพาะบริบทในแต่ละพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

บริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งประกอบด้วย จังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ส่งผลต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ชิดชนก ราธิมมูลา, 2548) เกิดปัญหาการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะครูในพื้นที่ (เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2551) เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาระงานในพื้นที่นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์นิเทศก์ กล่าวคือ อาจารย์นิเทศก์ออกไปนิเทศน้อยมาก จากข้อมูลคณะศึกษาศาสตร์ (2552) ในปีการศึกษา 2556 พบว่า อาจารย์นิเทศก์มีการขาดการนิเทศบ่อยครั้งเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาทั้งหมด จากข้อมูลดังกล่าวทำให้อาจารย์นิเทศก์ขาดการนิเทศหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องตามหลักการของบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ที่ต้องออกไปนิเทศปีการศึกษาละ 8 ครั้ง (คณะศึกษาศาสตร์, 2552) ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลต่อประสิทธิภาพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยตรง

จากปัญหาการทำหน้าที่ตามบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ผู้วิจัยในฐานะนักการศึกษาซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ จึงมีความสนใจศึกษาปัญหาการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ วิเคราะห์สาเหตุการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ จัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์ และศึกษาแนวทางการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ว่าเป็นอย่างไร มุ่งสู่การศึกษาหารูปแบบการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ที่สามารถนำไปใช้สำหรับการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่เหมาะสมต่อไป โดยการเชื่อมโยงและวิพากษ์ทางด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดต่างๆ ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูภายใต้บริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ทราบถึงปัญหาและความต้องการจำเป็นที่แท้จริงสำหรับการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การบริหารความเสี่ยง การบริหารจัดการบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ภายใต้พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ หรือ กรณีอื่นๆ ที่อาจารย์นิเทศก์ไม่สามารถออกไปนิเทศนักศึกษาโดยวิธีปกติ เพื่อนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการขาดการนิเทศของอาจารย์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
2. เพื่อวิเคราะห์สาเหตุการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
3. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
4. เพื่อศึกษาแนวทางการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) แนวคิดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ Erdman (1983); Beck และ Kosnik (2002); กรมการฝึกหัดครู (2531) 2) แนวคิดบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ กรมการฝึกหัดครู (2531); McIntyre และ Myrd (1996); Sienty (1996); Anonymous (2009); พรทิพย์ ไชยโส (2553); วรรณทิพา รอดแรงคำ (2553) 3) แนวคิดการพัฒนาทางวิชาชีพ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ Glickman และ Bey (1990) 4) ความต้องการจำเป็น ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ สุวิมล ว่องวานิช (2548); Lee (2005); Lee, Altschuld, & White (2007)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานที่จริง สถานการณ์ที่เป็นสภาพจริงของนักศึกษาจะได้รับประสบการณ์ตรงเพื่อฝึกทักษะและเรียนรู้การปฏิบัติงานสอน รวมถึงภาระงานทั้งหมดในหน้าที่ครูจากการนำความรู้ทางทฤษฎีไปปฏิบัติจริงภายใต้การดูแลและการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูให้กับนักศึกษา
2. บทบาทอาจารย์นิเทศก์ หมายถึง การได้รับมอบหมายในการปฏิบัติหน้าที่พัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ส่งผลทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์

วิชาชีพครูสามารถแสดงศักยภาพของครูใหม่ที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) บทบาทในการนิเทศการสอน 2) บทบาทการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา 3) บทบาทในการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และ 4) บทบาทผู้ประสานงานและสร้างความร่วมมือ

3. บริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ หมายถึง สภาพปัจจุบันในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งเกิดสถานการณ์ความไม่สงบ ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยเฉพาะครูในพื้นที่ ส่งผลต่อการศึกษาของนักเรียนและนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. ความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่สะท้อนซึ่งปัญหาหรือสภาวะของความขาดแคลนที่ก่อให้เกิดปัญหา ความต้องการจำเป็นนั้นจะมุ่งไปที่สิ่งที่ต้องการ หรือสิ่งที่พึงประสงค์เพื่อที่จะนำมาจัดช่องว่างที่เกิดขึ้น (Solution) ในประเด็นการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเสนอแนวทางตามสภาพการณ์ดังที่ได้กล่าวข้างต้น กระบวนการวิจัยในครั้งนี้จึงใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน (mixed methods research) แบบแผนผสมผสานแบบสามเส้า (triangulation design: convergence model) ซึ่งเป็นแบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสาน เพื่อศึกษาหาคำตอบให้กับปัญหาวิจัยเรื่องเดียวกัน โดยแยกกันดำเนินงานและให้นำหนักความสำคัญของวิธีการวิจัยทั้งสองอย่างเท่าเทียมกัน ในช่วงระยะเวลาดำเนินการวิจัยในระยะเดียว และดำเนินการวิจัยไปพร้อมๆ กัน (Creswell และ Plano Clark 2011) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1,040 คน จำแนกดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ นักศึกษาปฏิบัติการสอน เจ้าหน้าที่งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามใช้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ศิริชัย กาญจนวาสี,

ทวิวัฒน์ ปิตยานนท์, และ ดิเรก ศรีสุโข (2551, น. 150-151) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 286 คน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและกระจาย ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2549) คือ แบ่งประเภทของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีการศึกษา 2556 ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ต่อจากนั้นกำหนดตัวอย่างแต่ละประเภทตามพื้นที่โดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (simple random sampling) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2549) โดยวิธีจับสลากแบบไม่ใส่คืน (without replacement) รวมกลุ่มตัวอย่างบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีการศึกษา 2556 ทั้งสิ้น 286 คน

1.2 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) โดยคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวคิดของ Likert โดยกำหนดระดับปัญหาเป็น 5 ระดับ สำหรับแบบสอบถามการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบประเมินความต้องการจำเป็นชนิดปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินที่มีการตอบสนองคู่ (dual-response format) (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) จำนวน 7 ท่าน โดยการเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง นำผลคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IC (index of congruence) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2549) โดยค่า IC มีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวนผู้ให้ข้อมูล 40 คน คำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2549, น. 175) โดยกำหนดให้แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นมีค่าตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

1.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมซองติดแสตมป์ที่จำหน่ายถึงผู้วิจัยสำหรับส่งแบบสอบถามคืน

1.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับปัญหาการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับแบบประเมินการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ใช้หลักประเมินความแตกต่าง (Discrepancy Model) และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ ซึ่งผลการเปรียบเทียบเทคนิคการประเมินความต้องการจำเป็นหลายๆ เทคนิค พบว่า วิธี $PNI_{Modified}$ มีผลการจัดเรียงลำดับใกล้เคียงกับที่เกิดขึ้นในประชากรมากที่สุด เหมาะกับการนำไปใช้กรณีที่มีข้อมูลไม่มาก ต้องคำนวณด้วยตนเอง สะดวกรวดเร็วไม่ยุ่งยากซับซ้อน สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวานิช (2548) ที่มองว่าวิธี $PNI_{Modified}$ คำนวณง่าย ให้ข้อสรุปที่ดี และเมื่อถ่วงน้ำหนักจะทำให้ได้ความแตกต่างที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิควิธีนี้มาทำการศึกษาวิจัย (สุวิมล ว่องวานิช, 2548; Lee, 2005; Lee et al., 2007) โดยพิจารณาค่ามากกว่า 0.3 ซึ่งมีนัยสำคัญดังนี้

$$PNI_{Modified} = \frac{(I - D)}{D}$$

จากนิยามที่กำหนดให้ความต้องการจำเป็น คือ ความแตกต่างระหว่างสภาพที่ท่านคาดหวัง/คิดว่าจะน่าจะเป็น (I) กับสภาพที่เป็นอยู่/มีอยู่จริงในปัจจุบัน (D)

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

งานการวิจัยส่วนนี้เป็นงานเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เป็นการสะท้อนถึงสภาพความเป็นจริง ประเด็นเชิงลึกที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาในกรณีการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์นิเทศก์ที่ทำงานในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งมีสภาวะความกดดันในเรื่องความปลอดภัยเข้ามาเกี่ยวข้อง การออกแบบงานวิจัยส่วนนี้ใช้วิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา เนื่องจากการศึกษาแบบกรณีศึกษาประกอบด้วยธรรมชาติของกรณีต่างๆ หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีลักษณะแตกต่างกันหรือสถานการณ์ทางสังคมที่มีความหลากหลาย (Yin, 2005) ผู้วิจัยใช้ชื่อสมมติ (Pseudonym) ในงานวิจัยนี้ซึ่งเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยในการรักษาความลับและการนำเสนอข้อมูล โดยกำหนดวันเวลาที่แน่นอนกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการใช้การสัมภาษณ์โดยตรง (face-to-face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านละ 1.30-2 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัย นักศึกษาปฏิบัติการสอน อาจารย์พี่เลี้ยงเจ้าหน้าที่งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีการศึกษา 2556 โดยการเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง (purposeful selection) จำนวน 36 คน

2.2 เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 7 ท่าน โดยการเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจงปรับปรุงแก้ไข และทดลองสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่ใช่ผู้ที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้อย่างน้อยครั้ง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตปรากฏการณ์และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเดินทาง ณ สถานที่จริง เพื่อสังเกตปรากฏการณ์และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญและนำข้อมูลที่ได้ออกวิเคราะห์

2.4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเครือข่ายใจความสำคัญ (Thematic network analysis) รวมถึงอาศัยการเปรียบเทียบความเหมือนความต่างของข้อมูล (Jennifer, 2001)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัย นักศึกษาปฏิบัติการสอน อาจารย์พี่เลี้ยง เจ้าหน้าที่งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้แยกประเภทของผู้เกี่ยวข้องดังนี้ 1) อาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัย สำเร็จการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 89.40 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ คิดเป็นร้อยละ 19.40 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ 10-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.40 2) นักศึกษาปฏิบัติการสอน ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ คิดเป็นร้อยละ 94.60 3) อาจารย์พี่เลี้ยง สำเร็จการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 39.40 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ คิดเป็นร้อยละ 78.40 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ 10-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.40 4) เจ้าหน้าที่งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ คิดเป็นร้อยละ 50.5) ผู้บริหารสถานศึกษา สำเร็จการศึกษาปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 78.40 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ คิดเป็นร้อยละ 58.0 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ 10-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.40 เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์และเกิดความเข้าใจในผลการ

วิจัย ผู้วิจัยจึงอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ปัญหาการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิจัยชี้ชัดว่า ประเด็นปัญหามาระงานและประเด็นปัญหาจากบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน คือ 4.55 และ 4.51 ตามลำดับ และการวิจัยได้ผลเหมือนกันหรือคล้ายกันกับผลการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอลำดับถึงทั้งสองประเด็นดังกล่าว ดังนี้

1.1 ประเด็นปัญหามาระงาน จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์มีชั่วโมงสอนมากและมีหน้าที่หลายประการรวมทั้งจำนวนอาจารย์นิเทศก์มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาฝึกสอน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจาก ส่วนใหญ่อาจารย์นิเทศก์ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาจารย์นิเทศก์ไม่ใช่อาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์เพียงอย่างเดียว จะรวมถึงอาจารย์ที่มาช่วยสอนนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จำนวนอาจารย์นิเทศก์กับจำนวนนักศึกษาไม่เหมาะสม จำนวนอาจารย์นิเทศก์มีไม่เพียงพอกับจำนวนนิสิตนักศึกษาฝึกสอน ทำให้เกิดมีภาระงานมากขึ้น (ปราณี อมรรัตนศักดิ์, 2539) ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 ได้กล่าวไว้ว่า “...ทุกวันนี้ผมมีภาระงานสอนมากพออยู่แล้ว และเวลาเราไปนิเทศนักศึกษา เราหมดเวลาไปทั้งวันแน่นอนที่สุดต้องทิ้งเด็กปัญหาจริงๆคืออาจารย์ที่จะออกไปนิเทศมีไม่พอ...” พร้อมกันนี้อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษามีตารางสอนไม่สอดคล้องกัน ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 ได้กล่าวไว้ว่า “...บางทีไปนิเทศเด็กก็เหมือนไม่ได้ไปเพราะไปแล้วไม่ตรงกับคาบที่เด็กสอน จะไปให้ตรงกับที่เด็กสอนก็ไม่ได้เพราะที่เองก็มีคาบสอนเหมือนกัน...” ในประเด็นนี้อาจมีสาเหตุจากระยะเวลาการเดินทางเพื่อนิเทศจำเป็นต้องใช้เวลานานหรือตลอดทั้งวัน ซึ่งตารางสอนของอาจารย์นิเทศก์ไม่เอื้ออำนวย (ศิริพร ควรชม, 2532)

1.2 ประเด็นปัญหาจากบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ชิดชนก ราธิมมูลา, 2548) เกิดปัญหาการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะครูในพื้นที่ (เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2551) เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาระงานที่เพื่อนนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์นิเทศก์ ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 31 ได้กล่าวไว้ว่า “...ถ้านักศึกษาไปฝึกสอนไกลๆที่เองก็ไม่ค่อยอยากไปนิเทศเท่าไร เพราะสถานการณ์ไม่ดีตัวโรงเรียนอาจไม่มีอะไร แต่ระหว่างทางนะซิ มันไม่ปลอดภัย...”

ตารางที่ 1 ปัญหาการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

รายการประเด็น	Mean	S.D.	แปลผล	อันดับ
ประเด็นปัญหาระงานที่มีผลต่อการขาดการนิเทศ	4.44	0.59	ระดับมาก	1
- อาจารย์นิเทศก์มีชั่วโมงสอนมากเกินไปและต้องทำหน้าที่หลายประการ จึงไม่มีเวลาออกไปนิเทศ	4.57	0.57	ระดับมาก	1
- จำนวนอาจารย์นิเทศก์มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาฝึกสอน	4.40	0.55	ระดับมาก	2
- อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษามีตารางสอนไม่สอดคล้องกัน	4.36	0.61	ระดับมาก	3
ประเด็นปัญหาจากบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีผลต่อการขาดการนิเทศ	4.37	0.54	ระดับมาก	2
- ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้อาจารย์นิเทศก์ ไม่กล้าออกไปนิเทศนักศึกษา	4.56	0.54	ระดับมาก	1
- โรงเรียนบางโรงเรียนที่นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย อาจเกิดอันตรายระหว่างการเดินทาง	4.34	0.57	ระดับมาก	2
- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างเดินทาง	4.23	0.63	ระดับมาก	3
ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่มีผลต่อการขาดการนิเทศ	2.27	0.59	ระดับน้อย	3
- การคิดโหดภาระงานของอาจารย์ สำหรับการนิเทศนักศึกษา	2.48	0.59	ระดับน้อย	1
- กระบวนการในการขอออกไปนิเทศที่ยุ่งยาก	2.21	0.66	ระดับน้อย	2
- แรงจูงใจของค่าตอบแทนในการไปนิเทศ	2.13	0.77	ระดับน้อย	3

ทั้งนี้สอดคล้องกับนักศึกษาโดยส่วนใหญ่มองว่า สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลต่อการตัดสินใจออกไปนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ด้วยเหตุผลเรื่องที่ตั้งของโรงเรียน ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระหว่างเดินทาง ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 ได้กล่าวไว้ว่า “...จริงๆ สถานการณ์มีส่วนมากๆ เช่นกัน เพราะถ้าออกไปแล้ว ไม่ปลอดภัยก็มีปัญหา...” นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 22 กล่าวว่า “...สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ แม้ว่าบริเวณภายในโรงเรียนมีความปลอดภัยแต่อาจารย์ส่วนใหญ่เป็นห่วงความปลอดภัย โดยเฉพาะความปลอดภัยในระหว่างการเดินทาง...” ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับ สามารถ ทองฝื่อ (2556) ได้กล่าวว่า หลายๆ ครั้งที่ผ่านมา “ครู” มักตกเป็นเป้าหมายถูกทำร้ายจากกลุ่มผู้ก่อเหตุการณ์ ความรุนแรงในพื้นที่เพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดความหวาดกลัว ช่วงที่คนร้ายลงมือก่อเหตุคือช่วงระหว่างบ้านกับโรงเรียน ถึงแม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงเข้ามาดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้วก็ตาม (อาซัน ดงนะแดง, 2553; ชิตชนก ราธิมมูลา, 2548)

2. วิเคราะห์สาเหตุการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ตามผลการวิจัยของปัญหาการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ประกอบด้วย ปัญหาระงานและปัญหาจากบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ในกรณีที่มีการขาดการนิเทศ กระบวนการต่างๆ ก็จะขาดไป ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 11 มองว่า “...ในเมื่อมีนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ก็ต้องมา ต้องมานะ ไม่ใช่ใครมา เพราะการมาจะทำให้รู้ว่านักศึกษาสอนถูกหรือสอนผิด จะได้แนะนำและประเมินได้ และก็จะได้พบครูพี่เลี้ยงอีกจะได้ปรึกษาหารือกัน ถ้าไม่มาทุกอย่างก็ไม่เกิด แล้วเด็กจะเป็นอย่างไร...” สอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา กล่าวคือ ประการแรก อาจารย์นิเทศก์ขาดการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างใกล้ชิด ขาดการปรึกษาหารือ ขาดการตรวจตราวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างละเอียดอ่อน ประการที่สอง อาจารย์นิเทศก์มีเวลาค่อนข้างน้อยที่ให้การนิเทศและขาดความสม่ำเสมอในการนิเทศ (เสาวรส ภูภากรณ์,

2543; ศรีมงคล เทพรณู, 2544; Nurit, 2006) สอดคล้องกับปัญหาการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งผลการวิจัยชี้ชัดว่ามีสาเหตุ 2 ประเด็น กล่าวคือ ประเด็นอัตรากำลังของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และประเด็นปัญหาจากบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประเด็นอัตรากำลังของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า การที่อาจารย์นิเทศมีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลาไปนิเทศ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากการขาดอาจารย์นิเทศที่เพียงพอซึ่งเกิดจากการจัดการเรื่องอัตรากำลังของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่อาจารย์นิเทศที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาจารย์นิเทศไม่ใช่อาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์เพียงอย่างเดียว จะรวมถึงอาจารย์ที่มาช่วยสอนนักศึกษาด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น คณาจารย์จากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หรือคณาจารย์ที่มาจากต่างคณะ ซึ่งจะมาช่วยสอนในบางสาขาที่เกี่ยวข้อง เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก อาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ มีไม่เพียงพอ จึงมอบหมายให้คณาจารย์จากหน่วยงานอื่นๆ แต่งตั้งเป็นอาจารย์นิเทศ พร้อมกับมอบหมายให้มีภาระงานสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับการสอนของระดับปริญญาตรี ซึ่งโดยปรกติคณาจารย์ดังกล่าวก็มีหน้าที่รับผิดชอบและชั่วโมงการสอนมากอยู่แล้ว นอกจากนี้อาจารย์บางส่วนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาจารย์นิเทศ มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านบริหารด้วยเช่นกัน การได้รับการแต่งตั้งเป็นอาจารย์นิเทศยิ่งทำให้มีภาระมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการขาดการนิเทศทำให้มีผลต่อคุณภาพของนักศึกษาฝึกสอนโดยตรง (Weahama & Sungtong, 2014)

2.2 ประเด็นความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นที่น่าสังเกตได้ว่านักศึกษาปฏิบัติการสอน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ซึ่งมักมีความต้องการที่จะเลือกสถานที่ฝึกประสบการณ์ใกล้บ้านเกิด ในขณะที่ตัวอาจารย์นิเทศส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลนอกพื้นที่และบรรจุเข้าทำงานในพื้นที่ ซึ่งอาจจะมี ความกังวลในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ส่งผลต่อความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (จิตชนก ราธิมมูลา, 2548) เกิดปัญหาการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในพื้นที่ (เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2551) เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในพื้นที่เพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์นิเทศ สอดคล้องกับสามารถ ทองเผื่อ (2556) ได้กล่าวว่า หลายๆ ครั้งที่ผ่านมา “ครู” มักตกเป็นเป้าหมายถูกทำร้ายจากกลุ่มผู้ก่อเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดความหวาดกลัวช่วงที่คนร้ายลงมือก่อเหตุคือช่วงระหว่างบ้านกับโรงเรียน (อาซัน ดงนะแดง, 2553; จิตชนก ราธิมมูลา, 2548)

3. การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นบทบาทในการนิเทศการสอน ประเด็นบทบาทการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ประเด็นบทบาทผู้ประสานงานและสร้างความร่วมมือ และประเด็นบทบาทในการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีระดับความต้องการจำเป็น คือ 0.7896 0.757 0.6153 และ 0.5410 ตามลำดับ และการวิจัยได้ผลเหมือนกันหรือคล้ายกันกับผลการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประเด็นบทบาทในการนิเทศการสอน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศมีการนิเทศโดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน หลังการสังเกตการสอนในชั้นเรียนอาจารย์นิเทศมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และอาจารย์นิเทศมีการนิเทศแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษา ซึ่งมีระดับความต้องการจำเป็นคือ 0.8000 0.7896 และ 0.7686 ตามลำดับ สอดคล้องกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 16 ได้กล่าวไว้ว่า “...หนูคิดว่าหน้าที่หนูอยากให้อาจารย์นิเทศก์มานิเทศบ้างก็คือ อยากให้เขามานั่งดูหนูสอนในห้องเรียนแบบว่าถ้าเห็นอะไรที่หนูสอนผิดหรือสอนไม่ถูก จะได้บอกหนูได้ หนูจะได้แก้ไข...” ในประเด็นนี้ อาจเนื่องมาจาก การสังเกตในชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่ทำการสังเกตการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงของอาจารย์นิเทศ เพื่อวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของนักศึกษาซึ่งจะช่วยให้ทราบจุดดีหรือจุดบกพร่องของนักศึกษา ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานและใช้ในการพัฒนานักศึกษา (Harris, 1985; Glickman และ Bey, 1990) อีกทั้ง Anonymous (2009); Sienty (1996) ได้มองสอดคล้องกันว่า อาจารย์นิเทศควรมีบทบาทเป็นผู้สังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับกับนักศึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการปฏิบัติการสอนของนักศึกษา นอกจากนี้ ประเด็นการนิเทศการจัดการเรียนรู มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 11 ได้กล่าวไว้ว่า “...การสอนหนังสือ ถ้าไม่มีหรือมีแผนการสอนที่ไม่ดี หรือไม่ได้ทำก็เหมือนสอนแบบเรื่อยเปื่อย ...มีแผนการสอนแล้วสอนไม่ตรงแผนก็ไม่มีประโยชน์ เพราะฉะนั้นก็ต้องมีคนมาช่วยดูแผน และดูการสอนจริงๆ ว่าเป็นอย่างไร ...” ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่าการเตรียมความพร้อมของบทเรียนซึ่งเป็นหน้าที่ของนักศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือในการประเมินผล ซึ่งต้องมียุคบุคคลที่มีความรู้เข้ามาช่วยดูแล (คณะศึกษาศาสตร์, 2552) สอดคล้องกับแนวคิดของ McIntyre และ Myrd (1996) ที่มองว่า อาจารย์นิเทศควรมีหน้าที่ตรวจแผนการสอนและสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอนรวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ

3.2 ประเด็นบทบาทการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์พบนักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มในการให้คำปรึกษาทั่วไป อาจารย์นิเทศก์ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และอาจารย์นิเทศก์ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบงานวิจัยในการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมีระดับความต้องการจำเป็นคือ 0.7755 0.7617 และ 0.7269 ตามลำดับ สอดคล้องกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ตัวอย่างเช่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 19 ได้กล่าวไว้ว่า “...บางทีส่งแผน ส่งวิจัยในชั้นเรียนให้ดู หลายครั้งที่อาจารย์ไม่ตอบกลับมา หนูเองก็ไม่กล้าที่จะโทรไปปรึกษา ตอนหลังหนูเองก็ไม่ค่อยได้ส่ง แต่ถ้าอาจารย์เข้ามาเยี่ยมหนูบ้าง หนูคงมีหลายๆ เรื่องที่จะขอคำปรึกษา...” เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาเห็นว่าอาจารย์นิเทศก์เป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และการพัฒนานักศึกษาให้เป็น

ครูที่ดีได้ สอดคล้องกับ พรทิพย์ ไชยโส (2553) ที่กล่าวว่า การพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ โดยอาจารย์นิเทศก์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสอน กำกับติดตาม และตรวจสอบให้การปฏิบัติงานของนักศึกษาครูเป็นไปตามเป้าหมายการดำเนินงานปฏิบัติการสอน อาจารย์นิเทศก์จึงเป็นบุคคลสำคัญและส่งผลกระทบต่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา นอกจากนี้ มานะ รักช่วงศ์ (2546) McIntyre และ Myrd (1996) ให้ความเห็นไปแนวทางเดียวกันว่า อาจารย์นิเทศก์มีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษากับนักศึกษาปฏิบัติการสอน ช่วยเหลือสนับสนุนนักศึกษาครู ช่วยให้นักศึกษาครูได้พัฒนา ลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในบริบทของโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียน ให้ความคาดหวังกับนักศึกษา

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

รายการประเด็นบทบาทอาจารย์นิเทศก์	(D)		(I)		$PNI_{modified}$	Priority order
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ประเด็นบทบาทในการนิเทศการสอน	2.52	0.98	4.51	0.70	0.7896	1
- อาจารย์นิเทศก์มีการนิเทศโดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน	2.51	0.82	4.52	0.61	0.8000	1
- หลังการสังเกตการสอนในชั้นเรียนอาจารย์นิเทศก์มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	2.52	0.85	4.51	0.57	0.7896	2
- อาจารย์นิเทศก์มีการนิเทศแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษา	2.55	0.82	4.51	0.56	0.7686	3
ประเด็นบทบาทการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา	2.56	0.82	4.50	0.61	0.757	2
- อาจารย์นิเทศก์พบนักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม	2.54	0.88	4.51	0.61	0.7755	1
- อาจารย์นิเทศก์ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	2.56	0.84	4.51	0.57	0.7617	2
- อาจารย์นิเทศก์ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบงานวิจัย ในการวิจัยในชั้นเรียน	2.60	0.81	4.49	0.59	0.7269	3
ประเด็นบทบาทในการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	2.92	0.82	4.50	0.56	0.5410	4
- อาจารย์นิเทศก์ประเมินการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน	2.85	0.82	4.50	0.61	0.5789	1
- อาจารย์นิเทศก์ประเมินการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน	2.94	0.79	4.51	0.57	0.5340	2
- อาจารย์นิเทศก์ประเมินนักศึกษาโดยยึดหลักการประเมินเพื่อพัฒนา	2.97	0.98	4.50	0.60	0.5.15	3

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ (ต่อ)

รายการประเด็นบทบาทอาจารย์นิเทศก์	(D)		(I)		$PNI_{modified}$	Priority order
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
ประเด็นบทบาทผู้ประสานงานและสร้างความร่วมมือ	2.21	0.98	3.57	0.60	0.6153	3
- อาจารย์นิเทศก์พบปะติดต่อสื่อสารกับครูพี่เลี้ยง ทุกครั้ง	2.51	0.98	4.51	0.70	0.7968	1
- อาจารย์นิเทศก์พบปะติดต่อสื่อสารกับผู้บริหาร	2.06	0.91	3.10	0.63	0.5048	2
- อาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมงานในวันสัมมนาระหว่างการฝึกสอน	2.08	0.86	3.11	0.61	0.4951	3

3.3 ประเด็นบทบาทผู้ประสานงานและสร้างความร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์พบปะติดต่อสื่อสารกับครูพี่เลี้ยงทุกครั้งที่จะออกไปนิเทศ พบปะติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารหน่วยฝึกทุกครั้งที่จะออกไปนิเทศ และเข้าร่วมงานในวันสัมมนาระหว่างการฝึกสอน ซึ่งมีระดับความต้องการจำเป็น คือ 0.7968 0.5048 และ 0.4951 ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าประเด็นอาจารย์นิเทศก์พบปะติดต่อสื่อสารกับครูพี่เลี้ยงทุกครั้งที่จะออกไปนิเทศจะมีระดับสูงที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการที่อาจารย์นิเทศก์ได้รับรู้ถึงข้อมูล ปัญหาต่างๆ ของนักศึกษาหรือตัวโรงเรียนเองนั้น นอกจากได้พัฒนาความสามารถของนักศึกษาแล้ว ยังสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันด้วย การได้พูดคุยกันเกี่ยวกับข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ระหว่างนักศึกษา ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ และเชื่อมโยงประสานงานระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เป็นบทบาทสำคัญของอาจารย์นิเทศก์ (McIntyre และ Myrd, 1996) สอดคล้องกับ Sienty (1996); วรรณทิพา รอดแรงคำ (2553); Anonymous (2009) ที่ได้อธิบายในทำนองเดียวกันว่า อาจารย์นิเทศก์มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงเรียนร่วมผลิตครู ส่งเสริมและคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษาปฏิบัติการสอนที่อยู่ภายใต้การดูแลกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์คนอื่นๆ ที่ทำงานร่วมกันและกับหัวหน้าผู้ดูแลการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาในโรงเรียนจากคณะศึกษาศาสตร์

3.4 ประเด็นบทบาทในการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์ประเมินการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ประเมินการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนและประเมินนักศึกษาโดยยึดหลักการประเมินเพื่อพัฒนา ซึ่งมีระดับความต้องการจำเป็นคือ 0.5789 0.5340 และ 0.5.15 ตามลำดับ ผลการวิจัยชี้ชัดว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องมีมุมมองในเรื่องการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียน เป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาของนักศึกษาโดยตรง สอดคล้องกับ

Anonymous (2009); วรรณทิพา รอดแรงคำ (2553); Sienty (1996); Sharp (1990) มองเห็นคล้ายกันว่า อาจารย์นิเทศก์มีบทบาทเป็นผู้ประเมินและทำการประเมินการสอนของนักศึกษา โดยยังเน้นการประเมินนักศึกษาปฏิบัติการสอนซึ่งเป็นความรับผิดชอบส่วนหนึ่งของอาจารย์นิเทศก์ การประเมินในระหว่างการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน และการประเมินผลการวิจัยในชั้นเรียนเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อแสดงถึงสมรรถภาพของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในการนำความรู้เกี่ยวกับหลักการสอนและพฤติกรรมการสอนที่เรียนในหลักสูตรมาใช้ (Sharp, 1990)

4. แนวทางการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการวิจัยชี้ชัดว่า โดยส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมองการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้กับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเริ่มมีบทบาทสำคัญ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 32 ได้กล่าวไว้ว่า “...บางทีปัญหาที่อาจารย์ไม่มานิเทศ ผมว่า ถ้าเอา IT เข้ามาใช้ น่าจะดี เพราะเทคโนโลยีสมัยนี้ไปเร็ว ผมว่าน่าจะช่วยให้ได้กรณีที่เกิดจากสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะอาจารย์นิเทศก์ไม่ต้องไปเอง...” เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ทั้งกรณีปัญหาภาระงานและความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นสาเหตุของการขาดการนิเทศ ดังนั้นถ้าสามารถนิเทศได้ปรกติตามบทบาทของอาจารย์โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางออกไปในสถานที่จริงได้ก็จะเป็นทางออกที่ดี การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้จึงเป็นทางเลือก ซึ่งแนวโน้มการนิเทศจะเป็นลักษณะการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารสมัยใหม่ต่างๆ เป็นลักษณะการนิเทศทางไกล (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538) สอดคล้องกับ ชนะ สุ่มมาตย์, ฉลอง ชาตฐประชีวิน, ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์, และ อนุชา กอนพวง (2557) ที่ชี้ว่าการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย 1) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 2) ระบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตาม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 32 ได้กล่าวอีกว่า “...ถ้ามีระบบที่พอจะ
ออกแบบมาให้เหมือนกับอาจารย์นิเทศก์มานิเทศ และมา
สังเกตการสอนนักศึกษาจริงก็จะดี...” เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจ
เป็นเพราะเทคโนโลยีสารสนเทศ ณ ปัจจุบัน ได้พัฒนาขึ้น
มาเรื่อยๆ โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารแบบ Realtime และ
การสื่อสารทางไกล ซึ่งสอดคล้องกับ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538)
ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการนิเทศการศึกษาในทศวรรษหน้า จะเป็นการ
นิเทศทางไกล เป็นการนิเทศที่ใช้สื่อต่างๆ นอกจากนี้ การนำ
เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในเรื่องการนิเทศได้จริง ควรจะต้องคำนึง
ถึงเรื่องความสามารถในการนิเทศ ที่ไม่จำกัดอยู่กับสถานที่
หรือเวลา ด้วยเหตุผลเพราะอาจารย์นิเทศก์มีภาระงานมาก
จะได้ช่วยแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้ไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ
Watson และ Plymale (2012) ที่กล่าวในแนวทางเดียวกันว่า
กระบวนการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่จะเข้ามามีบทบาทเสริม
สร้างประสิทธิภาพทางการเรียนการสอนที่สามารถกระทำได้
ในทุกเวลาและทุกสถานที่ โดยการบูรณาการปรับใช้เทคโนโลยี
คอมพิวเตอร์ทั้งที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ โปรแกรม และการบริการ
ร่วมกัน ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการนิเทศก็ควรต้อง
เข้าไปสังเกตการสอนด้วยตนเอง เพื่อให้เห็นสภาพจริงๆ ถ้ามี
ปัจจัยที่ไม่สามารถนิเทศด้วยตนเองได้ เช่น บริบทสามจังหวัด
ชายแดนใต้ก็ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ให้เหมือนกับ
การนิเทศด้วยตนเองจริงๆ เพราะส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษา
ฝึกสอนโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านความรู้ ทำให้ทราบถึงปัญหาการขาดการนิเทศ
ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น วิเคราะห์สาเหตุความ
ต้องการจำเป็น และแนวทางการแก้ปัญหาความต้องการจำเป็น
ของอาจารย์นิเทศก์สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
2. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1) สถาบัน
การศึกษาที่ผลิตครูภายใต้บริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ
การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของอาจารย์นิเทศก์ภาย
ใต้พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ หรือกรณีอื่นๆ ที่อาจารย์นิเทศก์
ไม่สามารถเข้าไปนิเทศนักศึกษาโดยวิธีปกติ 2) เป็นแนวทาง
ในการบริหารความเสี่ยง ลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน
ของอาจารย์นิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศของอาจารย์
นิเทศก์ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ 3) เป็นแนวทาง
ในการบริหารจัดการงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูในบริบท
พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป
ประกอบด้วย 1) ผลการวิจัยชี้ชัดว่าโดยส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูล
สำคัญมองการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสนับสนุนและ
แก้ปัญหการขาดการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ ดังนั้นควรศึกษา
ถึงความสัมพันธ์ของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนใน
การนิเทศว่ามีอะไรบ้าง 2) ควรศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยี
สารสนเทศมาสนับสนุนในการนิเทศว่าควรมีรูปแบบอย่างไร
3) ทดลองนำรูปแบบไปใช้เพื่อปรับปรุงให้ได้ตามความต้องการ
อย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยโครงการ
“การพัฒนารูปแบบการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์โดยใช้แนวคิด
การศึกษาค้นคว้าสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุน
การวิจัยประเภทบัณฑิตศึกษา จากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2559 คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ
ไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการฝึกหัดครู. (2531). *กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
พุทธศักราช 2529*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
คณะศึกษาศาสตร์. (2552). *คู่มือปฏิบัติการสอน*. ปัตตานี:
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
ชนะ สุ่มมาตย์, ฉลอง ขาตรูประชีวิน, ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์, และ
อนุชา กอนพวง. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหาร
การนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(1), 63-77.
ชิดชนก รามิมูลา. (2548). *วิกฤติการณ์ชายแดนใต้*. กรุงเทพฯ:
เอ็ดดิสัน เพรสโปรดักส์.
ปราณี อมรัตน์ศักดิ์. (2539). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
อาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของอาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษา
ฝึกสอน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย.
พรทิพย์ ไชยโส. (2553). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนา
การส่งเสริมนวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้การฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
เกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภา-
การศึกษา.
พิสนุ พองศรี. (2549). *วิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เทียมผ้า
การพิมพ์.
มานะ รักขังค์. (2546). *ปัญหาของนักศึกษาฝึกสอน*.
*วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี*, 15(1), 95-104.

- วรรณทิพา รอดแรงคำ. (2553). บทบาทหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์
ในระหว่างการศึกษาปฏิบัติการสอนของนิสิตครู.
วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์,
16(1), XX-556.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). *หลักการนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ:
อาร์ตกราฟิก.
- ศรีมงคล เทพเรณู. (2544). *การศึกษารูปแบบการนิเทศการฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปของนิสิตภาคปกติ
สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปีการศึกษา 2544*.
กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์, และ ดิเรก ศรีสุโข. (2551).
การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ธรรม. (2532). *ความรู้ความสามารถในการนิเทศการฝึกสอน
ของอาจารย์นิเทศก์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ตามการรับรู้ของตนเองและของนักศึกษาฝึกสอน*.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สามารถ ทองเผือ, (2556). “ครู” ในสถานการณ์ไฟใต้บ่มย่างก้าวเข้าสู่
ประชาคมอาเซียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 2(1), 133-142.
- สำนักมาตรฐานวิชาชีพคุรุสภา. (2546). *มาตรฐานวิชาชีพทางการ
ศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวรส ภูภากรณ์. (2543). *สภาพการนิเทศการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพสาขาการศึกษาปฐมวัยในสถาบันราชภัฏ*.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาซัน ดงนะเต็ง. (2553). *ความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้สถานการณ์
ความไม่สงบ: กรณีศึกษาอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. รัฐประศาสนศาสตร-
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2551). *รายงานการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิง
พุทธพัฒนธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนของรัฐในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี.
- Anonymous. (2009). Student teaching: University supervisor
role. Retrived from [http://www.lis.uiuc.edu/
programs/k12/handbook/supervisor-role.html](http://www.lis.uiuc.edu/programs/k12/handbook/supervisor-role.html)
- Beck, C., & Kosnik, C. (2002). Components of a good
practicum placement: Student teacher perceptions.
Teacher Education Quarterly, 29(2), 81-98.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and
conducting mixed methods research* (2nd ed.).
Thousand Oaks, CA: Sage.
- Erdman, J. I. (1983). Assessing the purposes of early field
experience programs. *Journal of Teacher
Education*, 34(2), 27-31.
- Glickman, C. D., & Bey, T. M. (1990). Supervision.
In W. R. Houston (Ed.), *Handbook of research
on teacher education* (pp. 549-566). New York:
Macmillan.
- Harris, B. M. (1985). *Supervisory behavior in education*.
New Jersey: Prentice-Hall.
- Jennifer, A. S. (2001). Thematic networks: An analytic tool
for qualitative research. *Journal of Qualitative
Research*, 1(3), 385-405.
- Lee, Y. F. (2005). *Effects of multiple group involvement on
identifying and interpreting perceived needs*.
Unpublished doctoral dissertation, The Ohio State
University Columbus.
- Lee, Y. F., Altschuld, J. W., & White, J. L. (2007). Effects of
the participation of multiple stakeholders in
identifying and interpreting perceived needs.
Evaluation and Program Planning, 30(1), 1-9.
- McIntyre, D. J., & Byrd, D. M. (1996). *Preparing tomorrow's
teachers: The field experience*. Teacher Education
Yearbook IV. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Nurit Gal. (2006). The role of practicum supervisors in
behaviour management education. *Teaching and
Teacher Education*, 22(1), 377-393.
- Sharp, C. (1990). Supervision of student teachers: The role
of the college supervisor. *Education*, 111(1), 53-56.
- Sienty, S. F. (1996). The changing roles of student teacher
supervisors. *Education*, 117(4), 506-510.
- Watson, C. E., & Plymale, W. O. (2012). The pedagogy of
things: Ubiquitous learning, student culture, and
constructivist pedagogical practice. In T. Kidd, &
I. Chen (Eds.), *Ubiquitous learning: A survey of
applications, research, and trends*. Charlotte, NC:
Information Age Publishing.
- Weahama, W., & Sungtong, S. (2014). Problems and
guidelines on supervision for pre-service teachers'
professional experiences of supervisors of prince
of Songkla University working in the Three Southern
Border Provinces of Thailand. *Proceedings of the
ELGIC International Conference*, Phuket, Thailand.
- Yin, R. K. (2005). *Introducing the world of education: A case
study reader*. Thousand Oaks, California: Sage.